

Research Article

CHANGING THE WHOLE SCHOOL APPROACH THAT PROMOTES
THE DEVELOPMENT OF ACADEMICS MINDSET IN LEARNING MANAGEMENT
FOR TEACHERS IN SMALL SCHOOLS WITH ACTION RESEARCH

การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Received: May 9, 2023

Revised: May 22, 2023

Accepted: May 25, 2023

Cherd Khampliw¹ and Anucha Kornpuang^{2*}

เชิด คำปลิว¹ และอนุชา กอนพ่วง^{2*}

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*Corresponding Author, E-mail: anuchako@nu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study and create a guideline for whole school approach that promotes the development of an academic mindset for teachers' learning management in small schools. 2) A whole school approach that promotes the development of an academic mindset of learning management for teachers in small schools with action research. The data source is conceptual, theoretical and relevant research papers, 5 experts, 5 administrators and teachers of Ban Najak School (Jakraratbamrung), Core School, Main Course curriculum, tools used. Guidelines and manuals for whole school approach that promote the development of the academic mindset of learning management of teachers in small schools. conceptual measure academic mindset assessment in Learning management and a record reflecting the teacher's thoughts conceptual data analysis analyzed as scores against criteria. And the record reflects the idea of analyzing the content. The research results are as follows:

1. Study and create a approach to change the whole school system that promotes the development of the academic mindset of learning management of teachers in small schools. It consists of a guideline and a system-wide school transformation manual that promotes the development of the academic mindset of learning management for small school teachers, namely 1) leadership and management, 2) teacher development, teacher preparation and development, and 3) Learning management and learner development. There are 5 stages of development, consisting of 1) preparation, 2) planning, 3) implementation of the plan, 4) data collection, and 5) reflection.

2. Implement the development and transfer of school-wide change lessons that promote the development of the academic mindset of learning management of teachers in small schools with action research. The results of teacher development revealed that 1) 75% of teachers changed their academic mindset in learning management from people with fixed mindset but some growth ideas to people with growth mindset but fixed ideas. 2) 25% of teachers changed their mindset in learning management from people with growth mindset but fixed ideas to person with a growth mindset but fixed ideas with a higher score. The result of removing the lesson was found that Success factors include preparation process, teacher's age, small school context. Changing the whole school system.

Keywords: Development of Academic Mindset, Action Research

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและสร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อทดลองใช้และถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แหล่งข้อมูลเป็นเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) จำนวน 5 คน โรงเรียนแกนนำ หลักสูตร Main Course เครื่องมือที่ใช้ แนวทางและคู่มือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก แบบวัดกรอบความคิด แบบวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ และแบบบันทึกสะท้อนตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลกรอบความคิด วิเคราะห์เป็นคะแนนเทียบกับเกณฑ์ และข้อมูลบันทึกสะท้อนตนเอง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วยแนวทางและคู่มือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ คือ 1) การนำและบริหารจัดการ 2) การพัฒนาครู การเตรียมการและการพัฒนาครู และ 3) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน โดยมีการดำเนินการพัฒนา 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การเก็บข้อมูล และ 5) การสะท้อนผล

2. ผลการทดลองใช้แนวทางและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า 1) ครูร้อยละ 75 เปลี่ยนแปลงกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้จากบุคคลที่มีกรอบความคิดจำกัดแต่ความคิดบางอย่างเติบโต เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด 2) ครูร้อยละ 25 เปลี่ยนแปลงกรอบความคิดด้านการจัดการเรียนรู้จากบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด ด้วยคะแนนที่สูงขึ้น ส่วนผลการถอดบทเรียนพบว่า ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ กระบวนการเตรียมการ วัยของครู บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ

คำสำคัญ: การพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บทนำ (Introduction)

การศึกษาได้รับการคาดหวังเป็นอย่างมาก ทั้งในทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้เป็นกำลังที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศได้อย่างยั่งยืน แต่ผลจากการศึกษา พบว่า การพัฒนาการศึกษาไทย ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการพยายามแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย โดยเฉพาะการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยการปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี ตั้งแต่การปฏิรูปครั้งแรกในปี พ.ศ. 2542 จนถึงการปฏิรูปครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2552 ไม่ได้มีผลทำให้การศึกษาของประเทศไทยดีขึ้น (Sontisampan, 2014, p. 3) ผลผลิตของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพ ไม่ได้ออกไปจากสถาบันการศึกษาเพื่อทำประโยชน์สู่สังคมมากไปกว่าการศึกษาเพื่อการสร้างความสุขให้แก่ตนเอง

การเปลี่ยนแปลงในพัฒนาคุณภาพการศึกษา เกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย หนึ่งในปัจจัยสำคัญ คือ การพัฒนาการศึกษา โดยพัฒนามุมมอง ความคิด ความเชื่อของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งในปี ค.ศ. 1999 Carol S. Dweck นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เผยแพร่หนังสือทฤษฎีแห่งตนเอง: บทบาทด้านแรงจูงใจ บุคลิกภาพ และการพัฒนา (Self-theories: Their role in motivation, personality and development) จากนั้นในปี ค.ศ. 2006 Dweck ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกรอบความคิด (Mindset) ซึ่งอธิบายความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (Dweck, 2006; Hadipoor et al., 2015) กรอบความคิด (Mindset) เป็นทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่กำลังได้รับความสนใจ ทั้งในแวดวงการศึกษา สุขภาพ และธุรกิจ เนื่องจากทฤษฎีกรอบความคิดสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ให้ประสบความสำเร็จ โดยที่กรอบความคิดได้จำแนกบุคคลไว้ 2 ประเภท คือ บุคคลประเภทที่มีกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) และบุคคลที่มีกรอบความคิดจำกัด (Fixed Mindset) โดยบุคคลที่มีความคิดอยู่ในรูปแบบกรอบความคิดเติบโต มักมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จในระดับที่สูง แต่บุคคลที่มีความคิดอยู่ในรูปแบบกรอบความคิดจำกัดอาจมีความเจริญก้าวหน้าต่ำกว่าและใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างไม่เต็มที่ ส่งผลต่อการเรียนที่ไม่ดีนัก (Odthon, 2018, p. 3)

ทั้งนี้ การเรียนรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้นการจะพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ครูจำเป็นต้องพัฒนาหรือเปลี่ยนกรอบความคิดจากกรอบความคิดจำกัดเป็นกรอบความคิดเติบโต ในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน กรอบความคิดของครูนอกจากจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในการพัฒนาตนเองของครูแล้ว ยังส่งผลไปถึงมุมมองและการสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้วย สังเกตได้จากพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่งครูที่ทุ่มเทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่เพราะเชื่อว่าผู้เรียนของตนเองจะสามารถพัฒนาศักยภาพได้ หากผู้เรียนเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมและความพยายามที่จะเรียนรู้ โดยไม่ยากลำบาก และกรณีที่สองครูบางคนเชื่อว่าศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีมาตั้งแต่เกิด ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะหาวิธีการสนับสนุนการเรียนรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนก็ไม่สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น (Kawinkamonroj, 2014; Suriyajanhom, 2018; Odthon, 2018; Yokshu, 2019)

แม้ว่าตัวแปรด้านความคิด ความเชื่อและมุมมองของครูต่อตัวเอง ต่อผู้เรียน และการทำหน้าที่ของครูจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะผู้เรียน แต่บริบทของโรงเรียนก็เป็นระบบนิเวศของครูที่มีผลต่อครูเช่นกัน และตัวแปรของระบบนิเวศโรงเรียนที่มีผลต่อวิถีคิด และการทำงานของครูที่ต่างกัน หนึ่งในนั้น คือ ขนาดโรงเรียน มีงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า ก็นำขนาดของโรงเรียนมีผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพครู คุณภาพนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปร จำแนกที่ขนาดของโรงเรียนโดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จะพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก จะมีข้อจำกัดและประสบปัญหาค่อนข้างมาก อาทิ ทรัพยากรทางการบริหาร (Input) ไม่พร้อม ไม่เพียงพอ อาทิ ครูไม่ครบชั้น ทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดปัญหาในด้านคุณภาพการศึกษา ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมทั้งความพร้อมด้านอาคารสถานที่และ

ห้องปฏิบัติการต่างๆ สำหรับการบริหาร และวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนครูในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องแบกรับภาระของการดูแลนักเรียน ดูแลระบบการบริหารจัดการไปโดยปริยาย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อ มุมมอง ความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารและครู

สิ่งที่มีความท้าทายมากที่สุด ก็คือ แนวทางและวิธีการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเกี่ยวกับการบูลลี่ (Bully) เป็นต้น รวมทั้งถูกนำมาใช้ในการขับเคลื่อนคุณภาพของโรงเรียนทั้งระบบ เช่น โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Equitable Education Fund, 2019) ซึ่งในองค์ประกอบย่อยของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) จะเชื่อมโยงกับระบบย่อยครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมของโรงเรียน และกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ (Kornpuang, 2022) ทำให้สามารถสอดแทรกวิธีการพัฒนา/ขั้นตอนการพัฒนากรอบความคิดลงในด้านย่อยๆ ของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการศึกษานวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนที่นำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบไปใช้ ได้แก่ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นวัตกรรมจิตศึกษา หน่วยบูรณาการที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นทั้งแนวคิด วิธีการเฉพาะ และกรอบแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบไปในตัว อีกทั้งโรงเรียนนี้มีลูกข่าย คือ โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ นำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้จนเกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาจำนวนมาก (Kardsanook, 2016; Warayu, 2016)

ในการนี้ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน จำนวน 40 คน ครู จำนวน 4 คน (ข้าราชการครู จำนวน 2 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน) ต่างประสบปัญหาตามที่กล่าวข้างต้นทุกประการ มีความสนใจในการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เนื่องจากผู้บริหารและครูของโรงเรียนขนาดเล็ก ต่างประสบปัญหาด้านความขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหาร ซึ่งมักส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน และจุดสำคัญคือ โรงเรียนขนาดเล็กมักไม่สามารถคัดเลือกนักเรียนที่มีความพร้อมเข้ามาเรียนได้ ก็ยังจะเป็นความยากลำบากสำหรับครูที่จะต้องหาเทคนิควิธีการในการพัฒนานักเรียน อีกทั้งต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบรวมชั้นหรือคละชั้น เนื่องจากจำนวนครูไม่ครบชั้น ปัญหาเหล่านี้ย่อมมีผลต่อความเหนื่อยล้า หหมดไฟ และหมดกำลังใจ แต่ด้วยบทบาทหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด และในเมื่อยังคงปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดท่ามกลางข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคนานัปการนั้น หากครูมีขวัญกำลังใจและมีการรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) มีการรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เติบโต (Growth Academic Mindset) ก็น่าจะทำให้ผู้บริหารและครูมองเห็นโอกาสในอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งน่าจะเป็นการดีกว่าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยมุมมองของความทุกข์ใจในความไม่พร้อมนานัปการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียน พร้อมด้วยครูโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) มีความสนใจที่จะใช้การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมอง ความคิด ความเชื่อเชิงบวก ส่งผลให้พฤติกรรมปฏิบัติงาน และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาและสร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. เพื่อทดลองใช้แนวทางและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

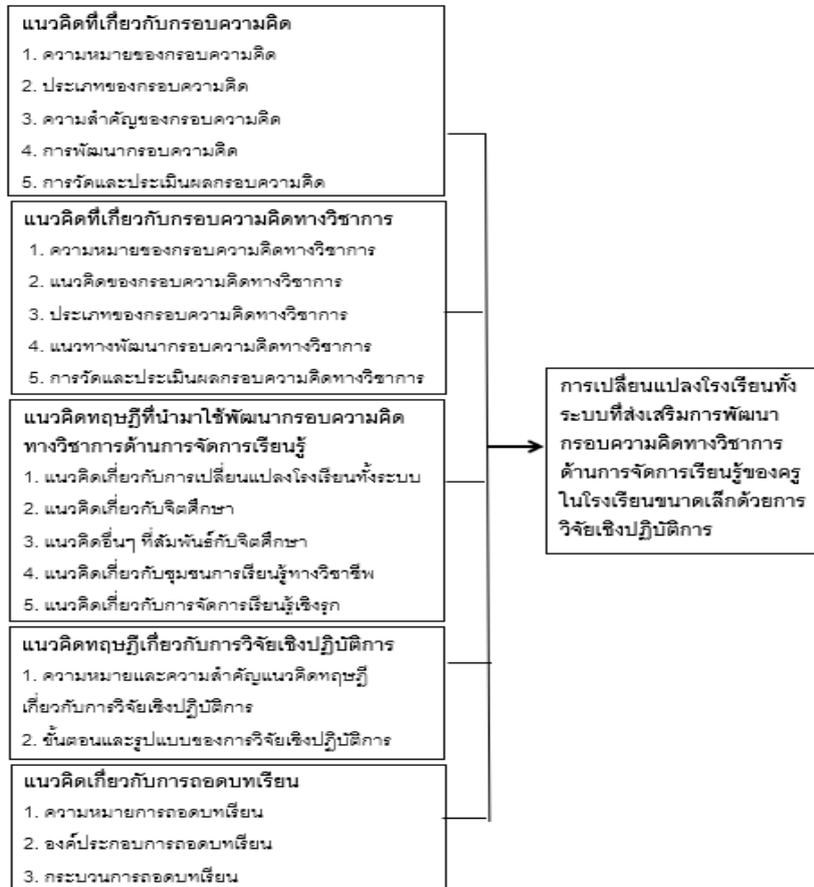
สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

ครูโรงเรียนบ้านนาจักร(จักรราษฎร์บำรุง) มีพัฒนาการกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูที่สูงขึ้นหลังทดลองใช้คู่มือตามแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ

กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกรอบแนวคิด กรอบแนวคิดด้านวิชาการ การพัฒนากรอบคิด การถอดบทเรียน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดัง Figure 1

Figure 1
Conceptual Framework
กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและสร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อดำเนินการพัฒนาและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรอบความคิด กรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ แนวคิดจิตศึกษา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ 3) สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ระหว่างวันที่ 27 ตุลาคม - 12 พฤศจิกายน 2562 เพื่อยกร่างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ 4) สร้างคู่มือการนำแนวทางทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนาและถอดบทเรียนทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกึ่งการทดลองเชิงอนุกรมเวลา (Quasi-experimental : Time Series Design) 2) เครื่องมือ ประกอบด้วย 2.1) แบบวัดกรอบความคิด (Mindset Test) เป็นแบบมาตราส่วน 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แบบวัดของ Kawinkamonroj (2014) ที่ได้ทำการแปลและประยุกต์มาจาก Dweck (2006) มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง .08 - 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.76 และมีค่าอำนาจจำแนกเกิน 0.20 ทุกข้อ 2.2) แบบวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ด้าน จำนวน 88 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วน 4 ระดับ เนื้อหามีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง .08 - 1.00 ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.98 3) นำคู่มือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตั้งแต่ 1 กันยายน 2562- 30 มีนาคม 2564 ตามกระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 5 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ โดยทำการวัดกรอบความคิดทั่วไปและกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการดำเนินการพัฒนา (Pre-test) และนำครูเข้าไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 1 วัน ระหว่างวันที่ 29 กันยายน 2562 และนำครูเข้าอบรมหลักสูตร Main Course จำนวน 5 วัน ระหว่างวันที่ 21 - 25 ตุลาคม 2562

ขั้นที่ 2 การวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูร่วมกันกำหนดนำรายละเอียดของทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบทั้ง 3 ส่วน มาวางแผน โดยกำหนดเป้าหมาย (School Goal) การเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ออกแบบโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน ฝึกทักษะพฤติกรรมการใช้จิตวิทยาเชิงบวกของครู การออกแบบแผนการจัดการกิจกรรมจิตศึกษา และการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยบูรณาการ PBL

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน เป็นการขับเคลื่อนนโยบายและวิธปฏิบัติ โดยครูใช้จิตวิทยาเชิงบวกตามที่ได้ฝึกฝนมา ทั้งในขณะปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน และใช้โครงสร้างตารางเวลาและแนวปฏิบัติวิธีใหม่ตลอดระยะเวลา 1 ปี จัดกิจกรรมจิตศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้เป็นระยะเวลา 1 ปี ระหว่าง 15 พฤษภาคม 2563 - 30 มีนาคม 2564 ผู้บริหารและครูดำเนินการ PLC แบบ SS กรณีร่วมกันวางแผนออกแบบกิจกรรมจิตศึกษา หน่วย/แผนบูรณาการ PBL ในช่วงต้น

Quarter PLC แบบ CS ตามตารางวิถีทุกสัปดาห์ และร่วมกัน PLC แบบ LS กรณีที่มีกรณีศึกษานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์แล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกันทบทวน วิเคราะห์ ความหมาย ข้อดี ข้อเสียของการออกแบบและการปฏิบัติตามเป้าหมาย (School Goal) ตามตารางโครงสร้างการสอน และแนวปฏิบัติวิถีใหม่ ในช่วงปี Quarter ที่ 2 (หมดภาคเรียนที่ 1) ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 นำแบบวัดกรอบความคิดทั่วไป และแบบวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู นำไปวัดครู ครั้งที่ 2 ระหว่างดำเนินการหลังทดลองใช้มา 3 เดือน ครั้งที่ 3 ระหว่างดำเนินการหลังทดลองใช้มา 9 เดือน และร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ควบคู่กับการประเมินทั้ง 4 ระยะ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล เป็นการถอดบทเรียน การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งจุดดี จุดด้อย และปัจจัยความสำเร็จ

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลการศึกษาและสร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า

1.1 องค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านนำและการบริหารจัดการ 2) ด้านการพัฒนาครู และ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียน

1.2 แนวทางการส่งเสริมพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) การนำและการบริหารจัดการ การนำเป็นการกำหนดทิศทางของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนที่เน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน โดยผ่านการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองของครูโดยมีการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการที่ชัดเจน 2) การพัฒนาครู การเตรียมการและการพัฒนาครู เป็นการเตรียมการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ รับผิดชอบต่อความคิดเติบโต (Growth Mindset) ทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ การใช้จิตวิทยาเชิงบวก ทักษะการใช้นวัตกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และหน่วยบูรณาการ PBL 3) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมจิตศึกษา เน้นการพัฒนา EQ, MQ, SQ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ครูจะต้องฝึกฝนการนำกิจกรรมจิตศึกษา และการใช้จิตวิทยาเชิงบวก กับผู้เรียนพร้อมด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาครูไปด้วยในตัว การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teachers) เป็นผู้ชี้แนะ (Coach/Facilitators) ซึ่งดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสอดแทรกในรายวิชา และการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยบูรณาการ PBL

2. ผลการทดลองใช้แนวทางและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2.1 ผลการสร้างคู่มือการนำแนวทางการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยคู่มือประกอบด้วย 1) การเตรียมการ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) เรียนรู้และเข้าใจวิธีการนำและออกแบบระบบบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร Main Course เพื่อให้ผู้บริหารและครูโรงเรียน มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และวิธีการ การนำและการบริหารจัดการ และใช้นวัตกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หน่วยบูรณาการ PBL และกระบวนการ PLC และเพื่อให้ผู้บริหารและครูเกิดความตระหนัก และความจำเป็นถึงการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้เรียน 2) การวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมาย (School Goal)

การเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมาย (School Goal) ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบในทุกด้าน และเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแผนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (2) การออกแบบโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุง ทบทวน และออกแบบโครงสร้าง และแนวปฏิบัติที่เป็นวิถีที่เอื้อและมีความหมายต่อการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันของครูและนักเรียน (3) การฝึกทักษะพฤติกรรมจิตวิทยาเชิงบวก เพื่อให้ครูเกิดทักษะการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการใช้จิตวิทยาเชิงบวก การปรับพฤติกรรมเชิงบวก ทั้งต่อตนเองและนักเรียน และการสร้างข้อตกลงในชั้นเรียน และ (4) การออกแบบแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการปรับแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ PBL เพื่อให้ผู้บริหารและครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาและปรับแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ PBL ด้วยกระบวนการ PLC แบบ SS 3) **การปฏิบัติตามแผน** ประกอบด้วย 1 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การขับเคลื่อนนโยบาย วิธีและแนวปฏิบัติสู่การปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย โครงสร้าง แนวปฏิบัติวิถีใหม่ และแผนการจัดกิจกรรมฯ ไปสู่การปฏิบัติ 4) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) PLC เพื่อสะท้อนผลเกี่ยวกับเป้าหมาย (School Goal) วิถีเพื่อทบทวน วิเคราะห์ ความหมาย ข้อดี ข้อเสียของการออกแบบและการปฏิบัติตามเป้าหมาย (School Goal) ตามตารางโครงสร้างการสอน และแนวปฏิบัติวิถีใหม่ และ (2) การประเมินกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู 5) **การสะท้อนผล** ประกอบด้วย 1 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การถอดบทเรียนเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

2.2 ผลการทดลองใช้แนวทางและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนารอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า 1) **ผลการเตรียมการ** พบว่า หลังกิจกรรมศึกษาดูงาน และหลังการอบรมหลักสูตร Main Course ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าก่อนดำเนินการทั้งในภาพรวม และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยพบว่า ด้านความรู้มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด รองมาเป็นด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ตามลำดับ 2) **ผลการวางแผน** พบว่า มีการกำหนดเป้าหมาย (School Goal) และแผนการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ “ในปี 2565 โรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) เปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบให้ครอบคลุมด้านการนำและการบริหาร ด้านการพัฒนาครู และด้านการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนารอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน” โดยมี 4 KRAs ดังนี้ KRA 1 โรงเรียนมีการจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ มี KPIs ประกอบด้วย 3 ข้อ KRA 2 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี KPIs 3 ข้อ KRA 3 ครูเป็นนักเรียนและมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ Active Learning มี KPIs 5 ข้อ และ KRA 4 นักเรียนมีปัญหาภายในและภายนอก มี KPIs 6 ข้อ การกำหนดโครงสร้างตารางเวลาเรียน กำหนดให้กิจกรรมจิตศึกษาดำเนินการ 3 ช่วง ในทุกๆ วัน ช่วงที่ 1 ก่อนเข้าเรียนช่วงเช้า 20 นาที ช่วงที่ 2 ก่อนเข้าเรียนตอนบ่ายกิจกรรม Body Scan 20 นาที และก่อนกลับบ้าน กิจกรรม AAR 10 นาที และตารางสอนรายวิชาหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายเป็นรายวิชาบูรณาการ (5 วิชา) PBL 3 กำหนดแนวปฏิบัติเป็นวิถีที่ดีของโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) ในด้านการใช้สื่อ Social Network สำหรับครูและนักเรียน แนวปฏิบัติในการใช้สื่อออนไลน์ แนวปฏิบัติในการสร้างวินัยเพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียน แนวทางในการประชุมผู้ปกครอง การปรับพฤติกรรม แนวปฏิบัติและวัฒนธรรมขององค์กร และ 5) การออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาและหน่วยบูรณาการ PBL 3 ผลการดำเนินการตามแผน ดำเนินการตามแผนทั้งหมดในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือน พ.ศ. 63 - มี.ค. 64 3) **ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล** การวัดกรอบความคิดด้านทั่วไป และการวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวัดกรอบความคิดด้านทั่วไป จำนวน 4 ครั้ง พบว่า (1) ครูเปลี่ยนแปลงจากบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโต มีจำนวน 2 คน ได้แก่ ครู ข และครู ง และ (2) ครูเปลี่ยนแปลงจากบุคคลที่มีกรอบความคิดจำกัดแต่ความคิดบางอย่างเติบโต เป็นบุคคลที่มี

กรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด มีจำนวน 2 คน ได้แก่ ครู ก และครู ค ผลการวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า (1) ครูจำนวน 3 คน เปลี่ยนแปลงจากบุคคลที่มีกรอบความคิดจำกัดแต่ความคิดบางอย่างเติบโต เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด โดยการวัดแต่ละครั้งจะได้ผลคะแนนที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ ครู ง, ครู ข และครู ก และ (2) ครูจำนวน 1 คน เปลี่ยนแปลงจากบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด และยังคงเป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัดด้วยคะแนนที่สูงขึ้นจาก 146 คะแนนเป็น 169 คะแนน 4) ผลการสะท้อนผล พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้แนวใหม่เป็นครูที่กระตือรือร้น จดจ่อ และสร้างสรรค์ เป็นครูที่ใจเย็น รับฟังคำตอบ ความคิดเห็นที่ต่างของนักเรียน โดยไม่รีบตัดสิน มีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น และมั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

2.3 ผลการถอดบทเรียนและปัจจัยความสำเร็จ พบว่า บทเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ 1) การดำเนินการครบถ้วนทั้งด้านการนำและการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาครู และด้านการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่จะต้องขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านวิชาการและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เอื้ออำนวยให้พัฒนาครูและขับเคลื่อนนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลต่อนักเรียนมีการพัฒนาปัญญาภายนอกและปัญญาภายในเพิ่มขึ้น 3) การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของโรงเรียน การใช้จิตวิทยาเชิงบวกของครู และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ PBL สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับพฤติกรรมเชิงบวกทำให้นักเรียนสนิทสนมและใกล้ชิดกับครู และง่ายต่อการสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และ 4) ผลที่เกิดกับผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่ มีสติ กำกับตนเอง รู้ตัวเร็วขึ้น ควบคุมตัวเองได้มากขึ้น รู้จักใช้เหตุผลในอธิบายสิ่งที่คิด เลือก และกระทำ เข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ สนุกกับการเรียนที่ได้คิด ปฏิบัติจริง และเห็นพัฒนาการด้านทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการคิดการวางแผน ทักษะการทำงาน ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะอาชีพ และปัจจัยความสำเร็จ เกิดจาก 1) กระบวนการเตรียมการ จากการศึกษาดูงานและการอบรมหลักสูตร Main course 2) ครูอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว จึงมีความคิดสมัยใหม่ 3) บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กเอื้อต่อการเรียนหน่วยบูรณาการ PBL ช่วยทำให้ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดเวลา และ 4) การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ทั้ง 3 ด้านพร้อมนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง 1 ปี

การอภิปรายผล (Discussions)

1. จากผลการศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กด้วยวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า แนวทางดังกล่าว ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การนำและบริหารจัดการ การนำ การพัฒนาครู การเตรียมการและการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมจิตศึกษา นอกจากนั้น ได้จัดทำคู่มือการนำแนวทางการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และขั้นตอนการสะท้อนผล

แนวทางและคู่มือดังกล่าว เกิดจากการสังเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านนำและการบริหารจัดการ 2) ด้านการพัฒนาครู และ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียน ร่วมกับแนวทางการส่งเสริมพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการของครู ใน 2 ลักษณะ จำแนกเป็น 1) แนวทางที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมและนิเวศทางการเรียนรู้ (Learning Eco-system) มีผลต่อความคิด ความเชื่อของคน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับจิตศึกษา ที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ (1) ความเป็นชุมชน (2) จิตวิทยาเชิงบวก (3) กิจกรรมจิตศึกษา สอดคล้องกับหลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) การทำให้ครบวงจร (Complete Cycle) และการจัดให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (Total Development) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (Senge, 1990) หรือแนวทางสำคัญ

5 ประการที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้น โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์การ (Shared Vision) ซึ่งคนทั้งองค์การพัฒनावิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์รวมขององค์การ ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าต่อไป ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของคนทั้งองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการนำและการบริหารจัดการของ “การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ” (Whole School Approach : WSA) ส่วนการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) สมาชิกในองค์การโดยอาศัยความรู้และความคิดของมวลสมาชิกในการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความฉลาดรอบรู้และความสามารถของทีมเรียนรู้ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการพัฒนาครูของ “การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ” (Whole School Approach : WSA) องค์ประกอบเหล่านี้ถูกขับเคลื่อนด้วย ความมีสติ (Mental Model) คือ แบบแผนทางจิตสำนึกของคนในองค์การ เทียบเคียงได้กับกรอบความคิด (Mindset) นั้นเอง และ 2) แนวทางที่เชื่อว่ากรอบความคิดสามารถพัฒนาได้โดยมีเครื่องมือ เทคนิควิธีการเฉพาะ 1) เทคนิคการมองมุมใหม่ เป็นการเปลี่ยนความคิดให้ต่างไปจากเดิม 2) เทคนิคการตั้งเป้าหมาย เพราะเป้าหมายคือสิ่งนำทางที่ทำให้มองเห็นทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ 3) เทคนิคการเปลี่ยนความคิด เป็นกระบวนการโต้แย้งความคิดเพื่อแยกแยะความคิดที่ไม่ถูกต้องหรือความเชื่อผิดๆ 4) เทคนิคการเปลี่ยนความคิดเชิงลบให้เป็นเชิงบวก ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ตนเอง 2) วางแผนกำหนดเป้าหมาย 3) ปฏิบัติตามแผนการพัฒนา 4) สะท้อนด้วยตนเอง โดยมีแนวดำเนินการพัฒนากรอบความคิดใหม่ 3 ระยะ ระยะที่ 1 ก่อนการชี้แนะ ระยะที่ 2 การชี้แนะเพื่อสร้างการเรียนรู้ และระยะที่ 3 หลังการชี้แนะ (Equitable Education Fund, 2019; Suriyajanhom, 2018; Kawinkamonroj, 2014) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของของ Premasuk (2019) เรื่อง การพัฒนาทักษะผู้นำวงสนทนาในการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สภามหาวิทยาลัยศรีวิเชียร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ซึ่งสร้างคู่มือพัฒนาทักษะผู้นำใน PLC ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ที่มาของคู่มือ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบสำคัญ ส่วนที่ 3 การนำคู่มือไปใช้

2. ผลการทดลองใช้แนวทางและถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกรณีวิจัยเชิงปฏิบัติ ผู้วิจัยนำคู่มือมาใช้ในการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) จำนวน 4 คน พบว่า ร้อยละ 50 ครูเปลี่ยนจากบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และอีกร้อยละ 50 ครูเปลี่ยนเป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด (Growth mindset but some fixed ideas) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ร้อยละ 75 ของครูเปลี่ยนเป็นจากบุคคลที่มีกรอบความคิดจำกัดแต่บางอย่างเติบโต เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด (Growth mindset but some fixed ideas) และครูอีก ร้อยละ 25 เปลี่ยนแปลงกรอบความคิดด้านการจัดการเรียนรู้จากบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด เป็นบุคคลที่มีกรอบความคิดเติบโตแต่ความคิดบางอย่างยังจำกัด ด้วยคะแนนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ 1) เกณฑ์การคัดเลือกครู ที่ใช้การสอบถามสัมภาษณ์เพื่อดูทัศนคติต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ และพร้อมเปลี่ยนแปลง 2) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงก่อนนำ 3) นวัตกรรมมาใช้ทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงเป็นกรอบความคิดเติบโตเป็นส่วนใหญ่ (ข้อมูลพฤติกรรมการสอนร้อยละ 75 ครูมีพฤติกรรมการสอนในระดับ 4 ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยหลักของความสำเร็จ (KRA) ของครูที่ตั้งไว้ โดยมุ่งให้ครูเป็นนักเรียนและมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ Active Learning มีตัวชี้วัดประกอบด้วย 1) มีกรอบความคิดทั่วไป และกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้แบบเติบโต (Growth Mindset) 2) ใจเย็น ใจดี เพื่อนักเรียนรู้ฝึกฝนอดทน 3) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับพฤติกรรมเชิงบวก 4) เข้าใจนวัตกรรมและสามารถออกแบบแผนจิตศึกษาได้ หน่วยการเรียนรู้ แผน PBL/Active Learning จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน และ 5) ใช้ PLC เพื่อพัฒนาและยกระดับตนเองและผู้เรียน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการสะท้อนคิดของครูโดยภาพรวมว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงที่มี

ความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น และมั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Warayu (2016) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) โดยการเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา พบว่า การดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันจะต้องดำเนินการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ไม่สามารถดำเนินการได้เฉพาะองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง และได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาให้สูงขึ้นเทียบเท่ากับผลการดำเนินการของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ส่วนผลการเปลี่ยนแปลง Mindset ของครูเป็นบุคคลที่มี Growth Mindset นั้นสอดคล้องกับ Jones (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างกระบวนการทางความคิด (Mindset) สำหรับบุคลากรในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า Mindset นั้นสามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาได้แน่นอนโดยใช้กรอบของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาเป็นแนวทาง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารในระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นๆ ควรส่งเสริม เผยแพร่ให้สถานศึกษาอื่นๆ ได้ทำการศึกษาและทดลองใช้แนวทางและคู่มือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนารอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และใช้เครื่องมือวัดกรอบความคิด และเครื่องมือวัดกรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อประเมินผลและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ของครู

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทและสภาพแวดล้อมใกล้เคียง หรือต่างบริบทที่มีความสนใจควรนำแนวทางและคู่มือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนารอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ไปปรับประยุกต์ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.3 ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และ 2 ได้มาทำการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผลทั้งในมิติการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูที่ขับเคลื่อนโรงเรียนเชิงระบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลของกรอบความคิดทางวิชาการ (Academic Mindset) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับครูในระยะยาว

References

- Dweck, C. S. (2012). *Mindset: How you can fulfill your potential*. London: Constable & Robinson.
- Equitable Education Fund. (2019). *Teacher and school development projects to continuously improve education*. Bangkok: Equitable Education Fund.
- Hadipoor, M., Jomehri, F., & Ahadi, H. (2015). The effect of training program based on theory of mindset about intelligence on learning behaviors of preschoolers (4-6 Years): A three stage experiment. *International Journal of Review in Life Sciences*, 5(8), 1047-1055.
- Jones, P. (2016). Creation of cognitive processes for personnel in higher education institutions. *Business Review Journal*, 8, 1-9.
- Kardsanook, V. (2016). *The development of Jitsuksa System of Wat Chokkasem School (Kasemradbamrung) by using benchmarking with Lamplaimat Pattana School* (Doctoral dissertation). Phitsanulok: Naresuan University.
- Kawinkamonroj, M. (2014). *Research and development of a guidance process based on learning theory for change to adjust the teaching and learning mindset of primary teacher* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Kornpuang, A. (2022). *Developing and upgrading model schools that whole school system*. Phitsanulok: Naresuan University.
- Odthon, M. (2018). *Effects of a growth mindset development program in high school students* (Master thesis). Chonburi: Burapha University.
- Premasuk, S. (2019). *The development of conversational leader skills in professional learning community operations of head staff of learning subject groups at Sriwichian Interdisciplinary School Secondary Educational Service Area Office Area 40* (Master thesis). Phitsanulok: Naresuan University.
- Senge, P. M., N. Cambron-McCabe, T. Lucas, A. Kleiner, J. Dutton, & Smith, B. (2000). *Schools that learn: A fifth discipline field book for educators, parents, and everyone who cares about education*. New York: Doubleday.
- Sontisampan, K. (2014). *Strategic planning of basic education reform to create accountability*. Bangkok: Thailand Development Research Institute Foundation.
- Suriyajanhom, T. (2018). *The development of a growth mindset model for teaching professional program students* (Doctoral dissertation). Maha Sarakham: Mahasarakham University.
- Warayu, V. (2016). *Professional learning community development of Ban Don Moon School (Suwan Saratbamrung) by using benchmarking with Lamplaimat Pattana School* (Doctoral dissertation). Phitsanulok: Naresuan University.
- Yokshu, K. (2019). *Study and enhancement growth mindset of pre-service teachers* (Doctoral dissertation). Bangkok: Srinakharinwirot University.